

Čo potrebuje vidiek na prahu tretieho tisícročia?

Nosný referát predniesol predseda krajskej vlády Dolného Rakúska Dr. Erwin Pröll

Touto otázkou sa zaoberali účastníci 5. európskeho kongresu obnovy dediny, ktorý sa uskutočnil v dňoch 21. - 22. septembra v dolnorakúskom mestečku Sankt Pölten. Bolo ich viac než 200 zo 16 regiónov a krajín Európy, ale aj Indie a zastupovali celú škálu profesií – od starostov a politických predstaviteľov regionálnych a miestnych samospráv, architektov, ochrancov prírody, technikov, univerzitných profesorov, novinárov, až po psychoanalytika či kresťanského kazateľa z Indie.

Kongres zorganizovalo Európske pracovné spoločenstvo so sídlom vo Viedni (ARGE). ARGE bolo založené v roku 1988 a pozostáva zo zástupcov vlád, vedcov, expertov, komunálnych politikov a zástupcov mimovládnych organizácií. V súčasnosti sú v ňom za-

výmenu skúseností medzi členským krajinami a regiónmi EÚ, vytvárať pozitívny verejný záujem o problémy ľudí žijúcich na vidieku a čo najlepšie podporovať rozvoj životaschopných a atraktívnych dedín. ARGE uskutočňuje celý rad aktivít v rôznych európskych regiónoch, ktoré sa sústreďujú predovšetkým na ekologické, ekonomické, sociologické a kultúrne otázky života na vidieku. Popri medzinárodných kongresoch, rokovaníach a diskusných fórach, početných publikáciách a pravidelných exkurziách organizuje v dvojročných intervaloch prestížnu súťaž o Európsku cenu obnovy dediny (viac informácií je možné nájsť na www.landentwicklung.org). Slovensko je členom ARGE prostredníctvom Ministerstva životného prostredia SR od roku 1997 a odvtedy do spomínanej európskej súťaže vyslalo dvoch

zástupcov – víťazov národnej súťaže Dedina roka – obce Soblahov (okres Trenčín) a Hrušov (okres veľký Krtíš).

Na kongrese Slovensko zastupovali RNDr. Ladislav Ambróš (MŽP SR), Miroslav Ďuráči (starosta obce Soblahov), Ing. Ivona Cimermanová a Ing. arch. Zdenka Brzá (SAŽP). 5. európsky kongres obnovy dediny sa niesol v duchu motto: „Meniaca sa realita – nové výzvy“. Jeho cieľom bolo prediskutovať zmeny, ktoré ovplyvnili vidiecky život na prahu tretieho tisícročia, prezentovať a rozvíjať myšlienky a stratégie na zhodnotenie a využitie týchto zmien. Program

kongresu bol skutočne rozmanitý a bohatý. Prvý deň kongresu v dopoludňajších hodinách odzneli zásadné referáty o budúcnosti vidieckych oblastí, o novej vidieckej politike EÚ na roky 2007 - 2013, o zdrojoch vidieckych regiónov, o autonómii dediny v porovnaní s regionálnymi vzťahmi, o dedine ako sociotopie či o dedine ako domove (prednášali: Erwin Pröll, predseda krajskej vlády Dolného Rakúska,

Markus Holzer, zástupca Generálneho riaditeľstva pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka Európskej komisie, prof. Holger Magel, prezident Fóra odborníkov HABITAT pri OSN a iní). V popoludňajších hodinách sa účastníci konferencie rozdelili do niekoľkých diskusných fór:

- Obnova dediny a Miestna Agenda 21 – partneri alebo protivníci?

- Rozvoj a vzdelávanie: Neoddeliteľné siamské dvojčinky

- Dedina a región: Sieť potrebuje silné uzly

- Generácie a pohlavia: Bez inovácií nie je možná budúcnosť dediny

- Ekonomika a kreativita: Ekonomické impulzy nad „normál“

Podvečer sa všetci účastníci presunuli na záмок Grafenegg, kde sa uskutočnilo 15. oficiálne

Slovenská delegácia pred miestom konania kongresu - Regionálnym parlamentom Dolného Rakúska

zasadnutie poradného zboru Európskeho spoločenstva pre rozvoj vidieka a obnovu dediny (ARGE). Za SR sa zasadnutia zúčastnili RNDr. Ambróš a Ing. Cimermanová. Poradný zbor ARGE sa zaoberal správou o aktivitách ARGE od posledného zasadnutia (október 2004), budúcimi úlohami a aktivitami, organizačnými a finančnými otázkami, vyhlásením súťaže o Európsku cenu obnovy dediny pre rok 2006 s mottom „Zmena ako príležitosť“, ako aj spolupracou medzi členskými krajinami, či informáciami o aktivitách v členských krajinách. Večer

Úžasná inšpirácia pre obnovu dediny - vzdelávacie postery ručne namaľované na hodvábných šatkách z Indie

stúpené nasledovné členské krajiny a regióny EÚ: Bavorsko, nemecky hovoriaca časť Belgicka, Burgenland, Hessensko, Korutánsko, Luxembursko, Dolné Rakúsko, poľské vojvodstvo Opole, Porýnie - Westfálsko, Sasko, Salzburg, Slovenská republika, Slovinsko, Južné Tirolsko, Štajersko, Durínsko, Tirolsko, Slovensko, Česká republika, Maďarsko a Vorarlberg. Cieľom ARGE je predovšetkým posilniť medzinárodnú

Dekoráciu môžu tvoriť nielen kvetiny, ale aj miestna špecialita - drienky, ktoré sú základom regionálnych produktov - džemov, likérov či pálenky

na zámku bol zavŕšený slávnosťou pri príležitosti 20. výročia obnovy dediny v Dolnom Rakúsku za účasti politických predstaviteľov Dolného Rakúska a asi 500 hostí.

Druhý deň v dopoludňajších hodinách prebehli reflexie na diskusné fóra z predchádzajúceho dňa, páter Windey z Indie sa venoval dnešnej dedine v globálnej perspektíve, odznelo interview so spolkovým ministrom životného prostredia Rakúska Josefom Pröllom a záverečný referát na tému Výzvy a šance pre vidiecky životný priestor predniesol Franz Fischler, prezident Európskeho ekosociálneho fóra.

V popoludňajších hodinách sa účastníci rozdelili do dvoch skupín – jedna navštívila tzv. Mostviertel (muštárska oblasť) a druhá tzv. Waldviertel (lesná oblasť). V Mostviertel navštívili multifunkčné Občianske a obecné centrum, zoznámili sa s možnosťami

vytvárania oddychových miest v obci, či s realizáciou tzv. energetického konceptu (obec finančne podporuje občanov, ktorí využívajú alternatívne zdroje energie – napr. štiepky, tepelné čerpadlá, slnečnú energiu). Vo Waldvierteli sa zoznámili s projektom výstavby obytnej štvrte z drevených domov, s možnosťami využitia ruín na výstavné účely a diaľkového vykurovania obcí a navštívili komplex kláštornej pivnice či Dopplerovo múzeum.

A čo teda naozaj potrebuje vidiek podľa účastníkov konferencie?

... dôstojnú politickú reprezentáciu (prí-

kladom môže byť dr. Erwin Pröll, predseda krajinskej vlády Dolného

Rakúska a zároveň predseda ARGE, ktorý vybudoval svoju politickú kariéru na obnove dediny v Dolnom Rakúsku;

... pozornosť Organizácie spojených národov (táto v nedávnej rezolúcii pripustila, že všetky doterajšie celosvetové konferencie o sídlach HABITAT sa zaoberali výlučne problémami miest);

... atraktívne bývanie („Dedinu je nutné urobiť obývateľnou a krásnou, aby v nej ľudia chceli žiť“ - páter Windey z Indie);

... dať ľuďom pohybu („Načo sú nám krásne vlasy, keď rastú na prázdnej hlave?“ - páter Windey z Indie);

... kreatívne ženy (I) (Camille Gira, starosta z Luxemburgu);

Účastníci konferencie vchádzajú do Občianskeho a obecného centra v Hofstetten – budovy, ktorá plní asi 15 funkcií (obecný úrad, hasičský zbor, červený kríž, pošta, banka, multimediálne centrum, knižnica, Infobod, bazén, sauna, telocvičňa)

... dýchať („Keď nedýcha vidiek, mestá sa zadusia“);

... lepšie dediny („Lepšie dediny tvoria lepší svet“ – heslo obnovy dediny v Indii);

... vzdelávanie („Keď dedina nemá škôlku, školu, farrára, zomiera...“);

... pracovné príležitosti („Ak sa mladí zamestnajú doma, na vidieku, nebudú odchádzať do miest a zväčšovať tam počet nezamestnaných“);

... účasť občanov („Aj najlepšia politika či európska, národná, regionálna či komunálna, len máločo dosiahne bez účasti tých, ktorých sa to najviac týka. Vlastná iniciatíva a angažovanosť občanov sú alfou a omegou, najhodnotnejším kapitálom každého úspešného rozvoja“ - Erwin Pröll, predseda krajinskej vlády Dolného Rakúska).

Ing. Ivona Cimermanová
SAŽP B. Bystrica

Účastníci kongresu obdivujú sochy v miestnom parku, ktoré zhotovili samotní občania (veľká drevená stolička symbolizuje využívanie alternatívnych zdrojov energie väčšinou obyvateľov obce)

Environmentálny fond – významný zdroj financovania environmentálnej infraštruktúry

Poslaneckým návrhom zákona a za výdatnej pomoci samosprávy vznikol 1. januára 2005 Environmentálny fond. Je to štátny fond na uskutočňovanie štátnej podpory starostlivosti o životné prostredie. Fond je jediným domácim zdrojom financovania environmentálnej infraštruktúry obcí. Jeho poslaním je podporovať predovšetkým malé obce v oblasti ochrany a využívania odpadových vôd, v odpadovom hospodárstve, v ochrane ovzdušia a v ochrane prírody a krajiny. Fond na tieto aktivity neposkytuje podporu formou dotácie podnikateľom. Fond hospodári podľa rozpočtových pravidiel verejnej správy, financovanie podpory formou dotácie sa

uskutočňuje prostredníctvom štátnej pokladnice.

Príjem fondu je k dnešnému dňu (25. novembra) 1,4 miliardy Sk. Všetky príjmy sú z platieb za znečisťovanie životného prostredia, ako aj zo sankčných postihov za porušovanie záväzných právnych predpisov v systéme environmentálneho práva. Najväčšiu príjmovú zložku tvoria platby za znečisťovanie ovzdušia, poplatky za odber podzemných vôd a poplatky za vypúšťanie odpadových vôd. Fond nezaťažuje štátny rozpočet, nakoľko nedostal zo štátneho rozpočtu ani korunu.

Od svojho vzniku fond zaevidoval okolo 1 300 žiadostí o dotáciu pre rok 2005 s celkovou požiadavkou

7,5 miliardy Sk. Tieto žiadosti boli po ich doplnení hodnotené a posudzované podľa kritérií a priorit, ktoré stanovilo MŽP SR v súlade s cieľmi štátnej environmentálnej politiky schválenej vládou. Toto odborné hodnotenie zabezpečovali hodnotiace komisie, ktorých členmi sú pracovníci odborných útvarov MŽP SR, pracovníci fondu, mimovládnych organizácií a ZMOS-u. Výsledok tohto procesu bol predložený Rade Environmentálneho fondu, ktorá na základe výsledkov odborného hodnotenia predložila návrh na schválenie dotácie ministrom životného prostredia SR. Minister životného prostredia schválil poskytnutie dotácií pre rok 2005 v celkovej výške 1 214 235 570 Sk pre 612 subjektov.

Kontrolu použitia poskytnutej podpory vykonáva fond, ktorý vykonal ku dnešnému dňu 17 plánovaných a 21 neplánovaných kontrol. Kontrolu poskytnutia alebo použitia finančných prostriedkov fondu vykonávajú aj orgány kontroly ako NKÚ, MF SR a MŽP SR.

Všetky informácie o poskytnutí podpory formou dotácie fond pravidelne uverejňuje na svojej internetovej stránke. Pre rok 2006 fond eviduje okolo 1 300 žiadostí.

Ing. Ľubica Kopčová
riaditeľka Environmentálneho fondu

Výška a počet schválených dotácií v roku 2005 pre jednotlivé oblasti štátnej podpory starostlivosti o životné prostredie sú nasledovné:

oblasti štátnej podpory	počet	výška v Sk
ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme	23	23 515 000
ochrana a využívanie vôd	475	1 094 029 570
rozvoj odpadového hospodárstva	82	75 400 000
ochrana prírody a krajiny	11	6 430 000
environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia	20	14 861 000